

Sygn. akt II CSK 186/14

POSTANOWIENIE

Dnia 14 października 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa Gminy Miasta S.

przeciwko M. D. L.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 14 października 2014 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 17 października 2013 r., sygn. akt I ACa (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2) zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 3.600,- (trzy tysiące sześćset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Pozwana M. D. L. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 17 października 2013 r., oddalającego apelację od wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 24 października 2012 r., którym uwzględniono powództwo o uznanie za bezskuteczną w stosunku do strony powodowej Gminy Miasta S. umowy z dnia 2 kwietnia 2008 r., na podstawie której A. C. sprzedała pozwanej lokal mieszkalny, a pozwana ustanowiła na jej rzecz służebność obejmująca korzystanie z jego części.

Sąd Najwyższy, oceniając - na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. - skargę kasacyjną z punktu widzenia podstaw przyjęcia jej do rozpoznania, zważył:

Ustawodawca wprowadzając skargę kasacyjną jako nadzwyczajny środek prawny służący od prawomocnych orzeczeń podkreślił, że jej celem jest ochrona interesu publicznego polegającego na ujednoliceniu orzecznictwa sądów i rozwoju judykatury. Cel ten może być osiągnięty jedynie poprzez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek umożliwiających jego realizację. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i jego rolą nie jest korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej sprawie, nawet gdyby one rzeczywiście wystąpiły. Ocena podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania następuje w ramach tzw. przedsądu. Sąd Najwyższy bada, czy w złożonej skardze kasacyjnej wskazano i należyście umotywowano przesłanki wynikające z art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. czy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, i przyjmuje ją do rozpoznania jeżeli spełniony jest ten wymóg przynajmniej w odniesieniu do jednej z nich.

W art. 398⁴ § 2 k.p.c. przewidziano wymaganie przytoczenia i odrębnego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, który umożliwiać ma ocenę, czy w danym wypadku wskazane przyczyny zachodzą. Kognicja Sądu Najwyższego na tym etapie postępowania kasacyjnego jest

ograniczona i nie obejmuje oceny zasadności podstaw skargi, zastrzeżonej dla Sądu orzekającego w innym składzie.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, pozwana oparła na przesłankach wskazanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c. Odnosząc się do nich w pierwszym rzędzie wskazać należy na nieprawidłowości skargi, w szczególności dysproporcję pomiędzy wskazaniem i motywacją przyczyn kasacyjnych (8 stron) a podstaw kasacyjnych (1,5 strony). Tymczasem, jak wskazuje judykatura uzasadnienie podstaw kasacyjnych oraz wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinno być zwarte, rzeczowe, jasne i emocjonalnie neutralne. Liczne, podnoszone ponad potrzebę zarzuty oraz rozwlekłe rozważania i argumenty, zajmujące wiele stron druku, powtarzane i akcentowane w wielu miejscach uzasadnienia, z reguły odbierają skardze kasacyjnej siłę przekonywania i osłabiają jej procesową skuteczność (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 grudnia 2013 r., III CSK 311/13, OSNC 2014, nr 7-8, poz. 83).

Ponadto, mimo powołania przyczyny kasacyjnej oznaczonej jako „art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.” skarga nie zawiera w tym przedmiocie żadnych wywodów, co uzasadnia jej pominięcie.

Nie jest również prawidłowe, jako wewnętrznie sprzeczne, twierdzenie o jednoczesnym występowaniu oczywistej zasadności skargi i potrzebie wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, mających zastosowanie w sprawie. Jak wskazuje się w orzecznictwie z istoty ustawowych przesłanek przedsądu przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. wynika, że co do zasady nie mogą one występować jednocześnie. Jeżeli bowiem w sprawie rzeczywiście występuje istotne zagadnienie prawne, od którego rozstrzygnięcia zależy wydanie prawidłowego orzeczenia co do istoty sprawy, to ewentualny błąd orzeczniczy popełniony przez sąd drugiej instancji nie może mieć charakteru oczywistego i podstawowego (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2013 r., II CSK 67/13, nie publ., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 marca 2013 r., III SK 39/12, nie publ.).

Pierwsza z pozostałych przyczyn kasacyjnych wskazuje na potrzebę wykładni przepisów prawnych powodujących rozbieżności w orzecznictwie sprecyzowaną co do wyjaśnienia, czy zgodnie z art. 527 § 3 k.p.c. osobą będącą w bliskim stosunku jest zawsze członek rodziny. Odwołanie się do przyczyny istnienia potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., wymaga wskazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi wątpliwości, nie doczekał się interpretacji, bądź jest ona niejednolita i wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć, jak też, że jej dokonanie jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. nie publikowane postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07; z dnia 8 lipca 2008, I CSK 111/08; z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 325/11; z dnia 4 kwietnia 2012 r., III SK 39/11; z dnia 26 kwietnia 2012 r., III SK 43/11). Z oczywistych przyczyn nie jest to problem wykładni, która nie może stanowić uogólnienia stanowiącego odpowiedź tak/nie, tylko subsumcji, która każdorazowo następuje *in casu* w uwzględnieniu okoliczności sprawy. W obecnym procesie kwestionowaną umowę fraudacyjną zawarły matka i córka, a przyjęcie istnienia między nimi stosunku bliskości było wynikiem ustaleń, a nie ocen prawnych. Ustalenia zaś nie poddają się kontroli kasacyjnej nawet w wypadku przyjęcia skargi (art. 398¹⁸ § 2 k.p.c.).

Druga przyczyna odwołuje się do w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. i formułuje następujące zagadnienia prawne:

- czy może skorzystać z konstytucji skargi pauliańskiej wierzyciel, która mając tytuł prawny do wyegzekwowania z przedmiotowej nieruchomości kwoty należności i to w postaci prawomocnego orzeczenia sądowego nie uczynił tego przed zawarciem umowy, a w konsekwencji jest winny naruszenia zasady *ignorantia legis non excusat*?
- czy może skorzystać ze skargi pauliańskiej wierzyciel, który korzysta z takiej nadzwyczajnej konstrukcji w celu usunięcia skutków własnego braku staranności i zaniedbania, gdy dłużnik podstawowy nie uczynił nic, by utrudniać wykonanie

takiego wyroku sądowego, a przeniesienie nieruchomości na rzecz pozwanego nastąpiło kilka miesięcy po wydaniu prawomocnego wyroku przeciwko dłużnikowi podstawowemu;

- czy zgodne z zasadą spójności orzecznictwa jest całkowite pominięcie przez Sąd odwoławczy przebiegu i skutków toczonego równolegle przed tym samym sądem postępowania, którego skutkiem będzie powstanie po stronie dłużnika podstawowego w tym sporze wierzytelności wobec powoda z tytułu obowiązku zwrotu pierwszej opłaty za użytkowanie wieczyste w sprawie toczonej przed Sądem Apelacyjnym w (...).

Zdaniem skarżącego zagadnienia te mają charakter uniwersalny, gdyż ich wyjaśnienie jest niezbędne dla usunięcia wątpliwości co do podstawowych zasad prawa, jaką jest zasada korelacji praw i obowiązków uczestników obrotu prawnego i negatywnych dla niego konsekwencji bezczynności uprawnionego. Wskazuje przy tym, że pomiędzy powódką a użytkownikami działki toczy się postępowanie o rozwiązanie umowy użytkowania wieczystego, co może mieć znaczenie dla rozliczeń stron, w szczególności dłużnik podstawowy (tu: zbywca) może stać się wierzycielem powódki.

W ocenie Sądu Najwyższego i te przyczyny nie usprawiedliwiają przyjęcia skargi kasacyjnej pozwanej do rozpoznania. Powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), a więc zagadnienia, które wiąże się z określonym przepisem i którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale i innych podobnych spraw, wymaga jego precyzyjnego sformułowania i wskazania argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen (por. m. in.: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11). Chodzi przy tym o problem nowy, o charakterze rzeczywistym i konkretnym, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju judykatury (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006r., V CSK 75/06, nie publ., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2007r., III CSK 180/07, nie publ., postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2008r., I CSK 108/08, nie publ.), gdyż w tym właśnie przejawia się istota skargi kasacyjnej jako

nadzwyczajnego środka procesowego zawierającego elementy o charakterze publicznoprawnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2007r., sygn. akt I CSK 292/07, nie publ.). Przez istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., rozumieć należy abstrakcyjny problem interpretacyjny o charakterze precedensowym, mający znaczenie dla rozwoju prawa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2005 r., II PK 98/05, OSNP 2006, nr 15-16, poz. 243, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2009 r., II CSK 29/09, nie publ. oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., I CSK 496/11, niepubl.). Przetawione przez skarżącego zagadnienia prawne nie spełniają wyżej określonych cech. Kazuistyczna treść pytań nie budzi wątpliwości co do tego, że odnoszą się jedynie do indywidualnych i неповtarzalnych okoliczności sprawy i nie przyczynią się do wzbogacenia judykatury.

Zaważyć również należy, że Sąd Najwyższy wielokrotnie odnosił się w orzeczeniach do art. 527 § 3 k.c., podejmując kwestie wskazane w skardze kasacyjnej (por. uchwała z dnia 12 maja 2011 r., III CZP 15/11, OSNC 2012, nr 1, poz.1; wyrok z dnia 7 grudnia 1999 r., I CKN 287/98, nie publ.; wyrok z dnia 5 marca 2008 r., V CSK 471/07, nie publ.; wyrok z dnia 7 marca 2013 r., IV CSK 452/12, niepubl.; wyrok z dnia 9 kwietnia 2010 r., III CSK 273/09, nie publ, wyrok z dnia 6 października 2011 r., V CSK 493/10, nie publ, wyrok z dnia 7 marca 2013 r., IVCSK 452/12, nie publ.).

Z tych względów uznając, że nie zostały spełnione przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. postanowił jak wyżej.

O zwrocie kosztów postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy (art. 108 § 1 i art. 98 § 1 w związku z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.).

